

Architectuuradvies COBRA

Titelgegevens beheren en beschikbaar stellen in het OB-netwerk

November 2024

Versie 1.0

Versiebeheer

Versie	Status	Datum	Wijzigingen
0.1	Concept	4 sep 2024	Initiële versie
0.2	Concept	7 okt 2024	Aanpassingen n.a.v. reviews expertgroep en OBCP-team
0.3	Concept	1 nov 2024	Uitgebreid met beschrijving oplossingsrichting (veranderarchitectuur)
0.4	Concept	15 nov 2024	Reviews expertgroep, OBCP-team en peer reviews verwerkt
0.9	Concept	18 nov 2024	Akkoord expertgroep Netwerkinfrastructuur
1.0	Definitief	22 nov 2024	Akkoord Ronde Tafel (ontvlechting GGC)

Disclaimer

Zowel de vorm (waaronder netwerkhuisstijl) als de inhoud van dit document is in ontwikkeling. Dit is het eerste "COBRA architectuuradvies", een advies op maat gemaakt voor een specifiek traject en met COBRA als uitgangspunt. Alle feedback is welkom.

Aanleiding voor het architectuuradvies

GGC, de applicatie waarin onder meer de gezamenlijke catalogus van de openbare bibliotheken (OB's) wordt beheerd, wordt uitgefaseerd¹. Er is een nieuwe, toekomstbestendige oplossing nodig om titelbeschrijvingen van OB's te beheren en ter beschikking te stellen. De oplossing is van belang voor het hele OB-netwerk: bijna alle organisaties zijn stakeholder. Daarom wordt de oplossing vormgegeven binnen de kaders van de netwerkachitectuur, de COBRA.

¹ Meer informatie over ontvlechting GGC: <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/nieuws/ontvlechting-ggc-en-gevolgen-voor-het-openbare-bibliotheeknetwerk>

Inhoud

In dit document zijn de bestaande architectuurafspraken uit NORA en COBRA samengebracht die relevant zijn voor het beheren en ter beschikking stellen van titelgegevens in het OB-netwerk. De belangrijkste architectuuroverwegingen zijn verder beschreven en uitgewerkt in de oplossingsrichting voor het OB-netwerk.

Daarnaast wordt de COBRA zelf steeds verbeterd aan de hand van actuele vraagstukken, zoals deze. In de bijlage staan de voorstellen voor aanpassingen van de COBRA.

Inleiding	3
COBRA: Collectieve Openbare Bibliotheken Referentie Architectuur.....	3
Doel van het veranderinitiatief	4
Doel van het architectuuradvies	4
Totstandkoming en besturing.....	5
Belangrijkste bestaande COBRA-afspraken	6
Relevante NORA-afspraken	7
Aandachtspunten en overwegingen COBRA.....	8
1. Gegevenslandschap: één taal voor uitwisseling van titelgegevens.....	8
2. Dienstverlening: organisaties in het OB-netwerk	9
3. Dienstverlening: leveranciers van titelgegevens	10
4. Gegevenslandschap: gegevenskwaliteit	11
5. Gegevenslandschap: unieke identifier voor titelgegevens	12
6. Voorziening: beschikbaar stellen gezamenlijke titelgegevens	12
7. Dienstverlening: het belang van de bibliotheekgebruiker staat voorop	13
8. Overige overwegingen	13
Opllossingsrichting	14
Concept “Basisregister” OB-titelgegevens.....	14
Doelarchitectuur OB-titelgegevens	15
Diensten en verantwoordelijke organisaties.....	16
Thesauri en externe bronnen	17
Bijlage 1: Acties n.a.v. het architectuuradvies	18
Bijlage 2: Voorgestelde aanpassingen in COBRA.....	20

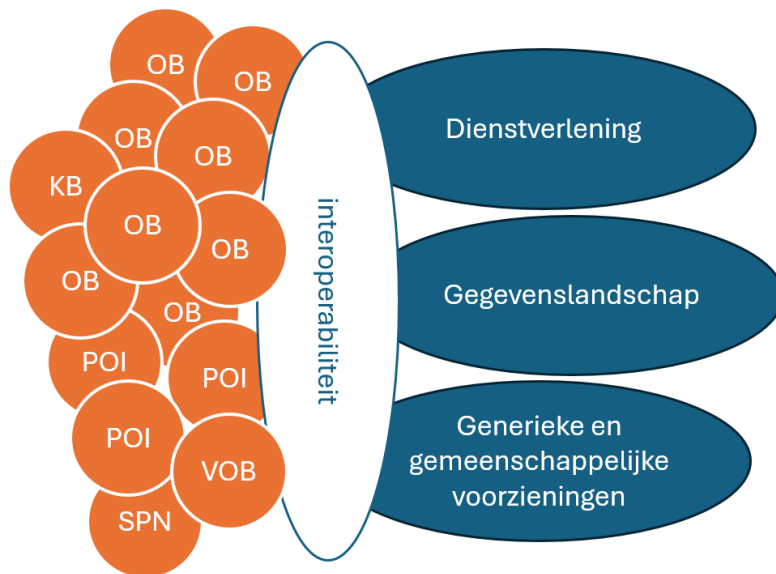
Inleiding

COBRA: Collectieve Openbare Bibliotheken Referentie Architectuur

COBRA beschrijft de architectuurkaders voor het OB-netwerk. Het bevat de inrichtingsafspraken die we nodig hebben om het netwerk als geheel goed te laten functioneren zodat we goed kunnen samenwerken. Het kernwoord is interoperabiliteit: we stemmen onze dienstverlening op elkaar af, zorgen dat we gegevens kunnen delen en maken gebruik van gezamenlijke voorzieningen.

De COBRA is in ontwikkeling. Eind 2023 is de eerste versie opgeleverd. De bestaande architectuurafspraken uit COBRA 1 zijn van toepassing op dit veranderinitiatief. Daarnaast gebruiken we nieuwe initiatieven in het OB-veld om te onderzoeken welke afspraken we nog meer nodig hebben en hoe de COBRA verder verbeterd kan worden. Nieuwe afspraken worden, als we het erover eens zijn, opgenomen in de volgende versie van de COBRA. Ze gelden vanaf dan voor alle OB-vernieuwingstrajecten.

Van en voor het netwerk

COBRA wordt doorontwikkeld vanuit drie invalshoeken: dienstverlening aan bibliotheekgebruikers en dienstverlening tussen organisaties in het netwerk onderling, het gegevenslandschap met gedeelde gegevens en de gezamenlijke voorzieningen die we nodig hebben.

Doel van het veranderinitiatief

Doel is het creëren van een wendbare en toekomstbestendige inrichting van de dienstverlening rond de OB-catalogus die medewerkers binnen het OB-netwerk en bibliotheekgebruikers optimaal bedient, met als specifiek aandachtspunt het beheren en beschikbaar maken van titelgegevens. De uitgangspunten zijn uitgebreid beschreven in de visie op metadateren in het OB-veld (oktober 2024).

Belangrijkste punten uit de visie op metadateren

We zien een toekomst waarin openbare bibliotheken gezamenlijk een dynamisch, gebruikersgericht en technologisch vooruitstrevend metadata-ecosysteem exploiteren. Dit systeem:

- Maakt efficiënte toegang tot, en het ontdekken van, informatie mogelijk;
- Stimuleert samenwerking en bevordert innovatie;
- Betreft zowel professionals als de omgevingen van de lokale bibliotheken (communities) bij het metadateren;
- Maakt effectiever gebruik van middelen, bespaart kosten en verhoogt de kwaliteit van de output;
- Is duurzaam en voorbereid op de toekomst.

In de eerste veranderstap is het van belang dat alle gegevens en alle functionaliteit van de huidige voorziening GGC die we in de toekomst nodig hebben een plek krijgen in het nieuwe ecosysteem.

Doel van het architectuuradvies

Dit document beschrijft de relevante architectuurafspraken die al zijn vastgelegd in de COBRA en NORA² en hoe ze van toepassing zijn op het voorgenomen verandertraject. Verder worden de architectuuraspecten geïnventariseerd die van belang zijn in de context van het OB-netwerk maar die (nog) niet uit de COBRA volgen. Die leiden mogelijk tot nieuwe architectuurafspraken die worden vastgelegd in de volgende versie van COBRA (details in bijlage).

Het advies geeft inzicht in de belangrijkste architectuuronderwerpen vanuit het perspectief van netwerkdienstverlening, netwerkgegevens en netwerkvoorzieningen. Het gaat in op de rol van de betrokken organisaties, de afspraken over gegevens en de benodigde diensten, met name de diensten waarmee gegevens ter beschikking worden

² NORA-principes en implicaties zijn hier opgenomen omdat ze gelden voor alle overheidsinstellingen en omdat ze relevant zijn in deze context. Het is de bedoeling dat COBRA aanvullend is op NORA: we voorkomen dubbelingen.

gesteld. Het beschrijft daarnaast de gewenste oplossingsrichting met de nadruk op interoperabiliteit in het OB-netwerk en is input voor projectarchitecturen³.

Totstandkoming en besturing

Dit document is een product van de expertgroep netwerkinfrastructuur van het OB-netwerk en is in overleg met deskundigen van verschillende organisaties opgesteld. De expertgroep fungeert als architectuurboard en adviseert netwerkbestuurders over architectuurvraagstukken.

De netwerkarchitectuur is een stuurinstrument: het geeft richting aan een toekomstbestendige en samenhangende inrichting van het netwerk. Op moment van schrijven wordt gewerkt aan de inrichting van de governance van het OB-netwerk: t.z.t. zullen de architectuurafspraken op het gewenste bestuurlijke niveau worden afgestemd en vastgesteld.

De architectuurafspraken kunnen gefaseerd worden gerealiseerd en afwijkingen zijn mogelijk. Voor architectuur geldt altijd: pas toe of leg uit. Er kunnen goede redenen zijn om de architectuurafspraken niet of niet nu te implementeren. Over een afwijking wordt op het juiste bestuurlijke niveau een afgewogen beslissing genomen.

³ De netwerkverandering betekent dat verschillende organisaties in het netwerk wijzigingen moeten doorvoeren. Elke organisatie is zelf verantwoordelijk voor het realiseren van de verandering, bijvoorbeeld in een (organisatiespecifiek) project. De organisatie geeft zelf invulling aan de netwerkarchitectuur, bijvoorbeeld door een projectstartarchitectuur op te stellen. Daarin kunnen ook de eigen, organisatiespecifieke architectuurafspraken worden opgenomen.

Belangrijkste bestaande COBRA-afspraken

COBRA bevat architectuurprincipes die richting geven aan de te kiezen oplossing. De principes uit [COBRA 1](#) en aanvullende informatie zijn op enkele punten aangevuld of tekstueel aangepast. De genoemde implicaties geven vaak sturing: ze zijn daarom ook op die manier geformuleerd (conform de werkwijze van de NORA). De intentie van het principe en de implicaties is ongewijzigd.

Een aantal van de genoemde COBRA-afspraken wordt verbeterd in de volgende versie van de COBRA. De gewenste aanpassingen zijn opgenomen in de bijlage.

#I-2	<p>Een openbare bibliotheek en het OB-netwerk hebben een eenvoudig en beheersbaar applicatielandschap</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperk het aantal componenten • Ontwerp componenten met het oog op hergebruik • Zorg dat interface-beschrijvingen actueel en beschikbaar zijn
#I-5	<p>Informatie is deelbaar en toegankelijk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creëer een <i>single source of truth</i>: data is geïntegreerd en betekenisvol beschikbaar via één centraal punt • Organiseer data-governance: ieder gegeven heeft een eigenaar en er zijn regels en processen om te bepalen hoe informatie gedeeld en toegankelijk gemaakt kan worden, en om te bepalen wie toegang heeft tot welke informatie. • Implementeer beveiligingsmaatregelen om te bepalen wie toegang heeft tot welke informatie en om ervoor te zorgen dat informatie alleen gedeeld en toegankelijk is voor degenen die hier recht op hebben. • Bepaal voor elk gegevenselement waar het ontstaat en beheerd wordt. Er is altijd precies één plaats waar een gegeven onderhouden wordt.
#I-6	<p>De openbare bibliotheek is verbonden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bied gestandaardiseerde koppelvlakken die eenvoudig bereikbaar en goed beschreven zijn
#I-8	<p>Processen zijn geautomatiseerd waar het kan, handmatig waar dat iets toevoegt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minimaliseer handmatige processtappen • Voorkom overtypen
#IK-1	<p>De bron is de leverancier van de informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benoem de authentieke bron van specifieke gegevenssets en zorg dat die gegevens uit de aangewezen bron gebruikt worden. • Voorkom het gebruik van meerdere kopieën waarop wijzigingen kunnen worden aangebracht en 'two-way'-synchronisatie
#IK-2	<p>De definitie van de koppelingen is volledig beschikbaar</p>
#IK-3	<p>Koppelingen worden beheerd als onderdeel van het bronsysteem</p>
#IK-6	<p>Actuele industriestandaards</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik de standaarden die in het OB-netwerk zijn afgesproken

Relevante NORA-afspraken

NORA-afspraken zijn van toepassing voor alle overheidsorganisaties. De NORA biedt ook voor het OB-netwerk veel aanknopingspunten. Daarom zijn ze hier opgenomen. De COBRA is aanvullend op de NORA, dus strikt genomen is dit document een NORA en COBRA architectuuradvies.

NAP06	Hergebruik vóór kopen vóór maken <ul style="list-style-type: none">• IMP021 Bevorder hergebruik van gegevens• IMP024 Maak heldere afspraken over aanbieden en afnemen van diensten• IMP023 Regisseer hergebruik diensten in de keten
NAP07	Bouw diensten modulair op <ul style="list-style-type: none">• IMP029 Scheid proces van data• IMP083 Wissel gegevens tussen (web)applicaties uit met API's
NAP08	Standaardiseer waar mogelijk <ul style="list-style-type: none">• IMP075 Gebruik open standaarden voor modellering• IMP026 Pas je eigen proces en organisatie aan aan de standaard oplossing
NAP09	Beschrijf de dienst nauwkeurig <ul style="list-style-type: none">• IMP042 Leg een Service Level Agreement vast bij de dienst• IMP018 Maak één organisatie verantwoordelijk voor de dienst• IMP040 Stel een duidelijke Quality of Service (QoS) vast voor de dienst
NAP10	Neem gegevens als fundament <ul style="list-style-type: none">• IMP021 Bevorder hergebruik van gegevens• IMP049 Draag zorg voor juiste en actuele en volledige informatie• IMP058 Stel voor ieder gegeven de unieke bron vast• IMP046 Stel één verantwoordelijke vast voor ieder gegeven
NAP12	Informeert bij de bron <ul style="list-style-type: none">• IMP059 Geef de voorkeur aan halen i.p.v. brengen van gegevens• IMP056 Registreer gegevens bij de bron• IMP058 Stel voor ieder gegeven de unieke bron vast• IMP057 Weet welke (bron)gegevens in huis zijn

Aandachtspunten en overwegingen COBRA

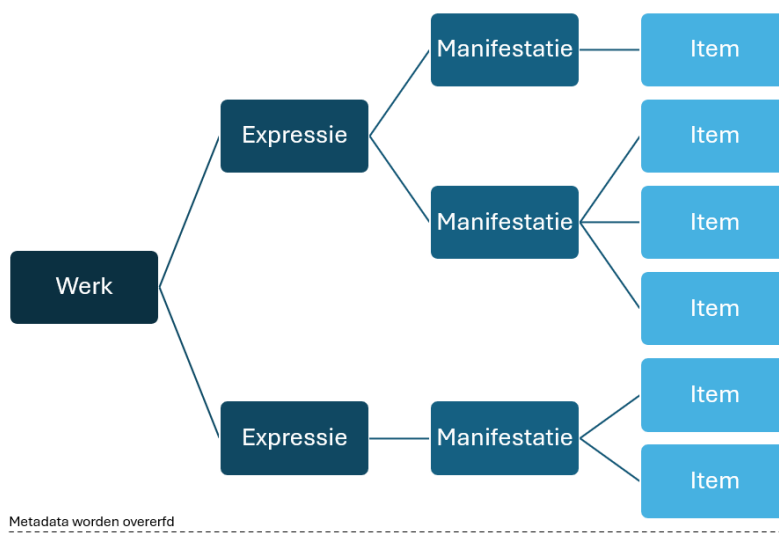
In dit hoofdstuk zijn de specifieke architectuuraandachtspunten voor het vraagstuk benoemd die van belang zijn voor het kiezen van de oplossingsrichting. Deze overwegingen volgen uit de architectuurafspraken van COBRA 1 en relevante principes uit de NORA.

1. Gegevenslandschap: één taal voor uitwisseling van titelgegevens

Om goed te begrijpen wat de gegevens die worden uitgewisseld betekenen is het nodig de gegevensdefinities en gegevensmodel gezamenlijk af te spreken, vast te leggen en te onderhouden. Het is niet per se noodzakelijk binnen een organisatie die afspraken te implementeren als er geen uitwisseling met de buitenwereld plaatsvindt (handig is het wel), maar zodra gegevens met andere organisaties in het OB-veld worden uitgewisseld moeten ze wel aan de afspraken voldoen. COBRA geldt “tussen de voordeuren” van de organisaties in het netwerk.

Gestandaardiseerd datamodel op basis van LRM & WEMI

Inmiddels wordt voor het vastleggen van metadata, onder meer nodig om de catalogus vorm te geven, de internationale standaard IFLA Library Reference Model in verschillende bibliotheekorganisaties gebruikt. Daarvan is een Nederlandse afgeleide gemaakt: WEMI. WEMI staat voor Werk, Expressie, Manifestatie en Item. Elk volgende onderdeel is een uitbreiding op het vorige. In praktijk:

Titelgegevens = bibliografie

Wanneer we spreken over titelgegevens, bedoelen we de combinatie van Werk, Expressie en Manifestatie (WEM). Item maakt geen onderdeel uit van de titelgegevens. De WEM-gegevens kunnen, nu en in de toekomst, binnen dit stramien worden voorzien

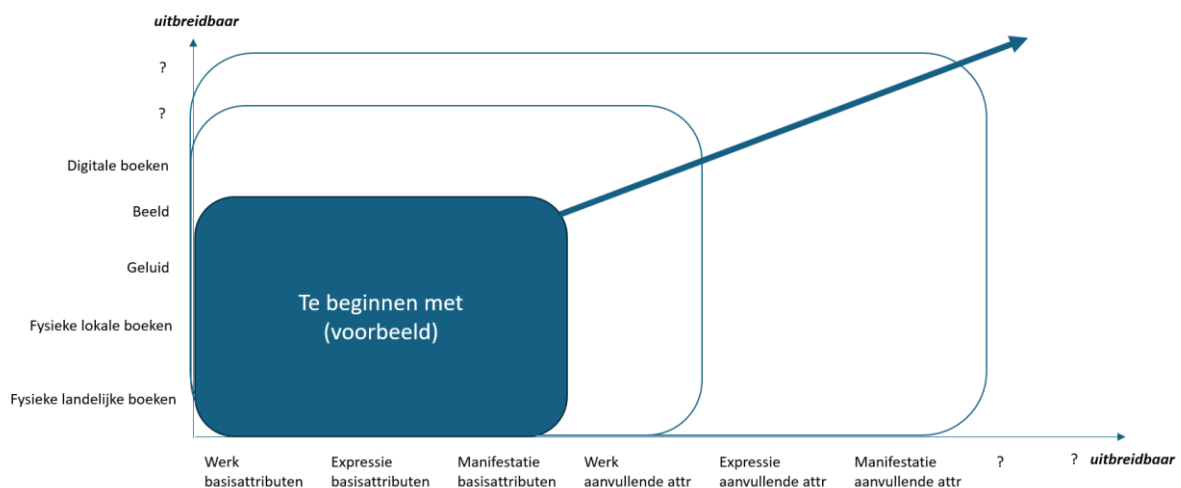
van extra attributen, zoals aanvullende feitelijke gegevens of geïnterpreteerde of redactionele metadata. Het metadataleid voor het OB-veld is van toepassing. Met titelgegevens en bibliografie wordt hetzelfde bedoeld.

Reikwijdte: alle titelgegevens die relevant zijn voor bibliotheekgebruikers

Alle titelgegevens (conform het afgesproken datamodel) die (direct of indirect) relevant zijn voor OB-gebruikers maken deel uit van de gegevensset, ongeacht waar ze ontstaan. Dat betekent dat er nieuwe aanleverende bronnen kunnen worden aangesloten. De volgende gegevens krijgen in elk geval een plek: gegevens over fysieke en digitale manifestaties; tekst, beeld en geluid; verschillende talen en verschillende (technische) formaten.

Uitbreidbaarheid

Zowel het datamodel als de reikwijdte zijn uitbreidbaar: we weten nog niet wat we in de toekomst nodig zullen hebben. De initiële inrichting moet daarop voorbereid zijn.

2. Dienstverlening: organisaties in het OB-netwerk

De COBRA is van toepassing voor alle organisaties die deel uitmaken van het OB-netwerk. In COBRA 1 zijn de volgende organisaties expliciet benoemd:

- Basisbibliotheek⁴
- Provinciale ondersteuningsinstelling (POI)
- De Koninklijke Bibliotheek (KB)

Bij het beheren en ter beschikking stellen van de catalogus zijn meer organisaties betrokken. NBD Biblion beheert een groot deel van de fysieke titels. Landelijke voorzieningen zoals Passend Lezen (titels voor mensen met een leesbeperking) en

⁴ Openbare Bibliotheek is een betere term dan basisbibliotheek. Dit zal in de volgende versie van de COBRA worden aangepast.

Tresoar (titels in het Fries) leggen zelf titelgegevens vast over de titels in hun collectie. KB levert de landelijke voorziening onlinebibliotheek met digitale titels aan OB-leden en leden van de landelijke voorziening (die laatsten hebben geen OB-lidmaatschap).

Met het oog op interoperabiliteit (bijvoorbeeld het uniformeren van de gegevensuitwisseling) is het nodig vast te stellen welke organisaties tot het OB-netwerk behoren. Van die organisaties wordt gevraagd zich te conformeren aan de COBRA. Ze hebben ook een rol in de ontwikkeling en vaststelling van de collectieve architectuur.

Organisaties die niet tot het OB-netwerk behoren, kunnen wel diensten leveren aan organisaties binnen het netwerk. Afhankelijk van de relatie stelt de afnemer COBRA-eisen aan de leverancier of draagt zelf zorg voor de vertaling naar COBRA-afspraken.

Voorbeeld

NBD Biblion kan als dienstverlener van een groot deel van de openbare bibliotheken (die formeel opdrachtgever zijn) beschouwd worden als organisatie die binnen het OB-netwerk valt en zich daarmee conformeert aan de COBRA (en ook een rol heeft in de totstandkoming van en besluitvorming over de architectuur).

Afspraken die we in de COBRA maken over gegevensuitwisseling, bijvoorbeeld over een gezamenlijk datamodel en gestandaardiseerde berichtenboeken, gelden voor de diensten van NBD Biblion.

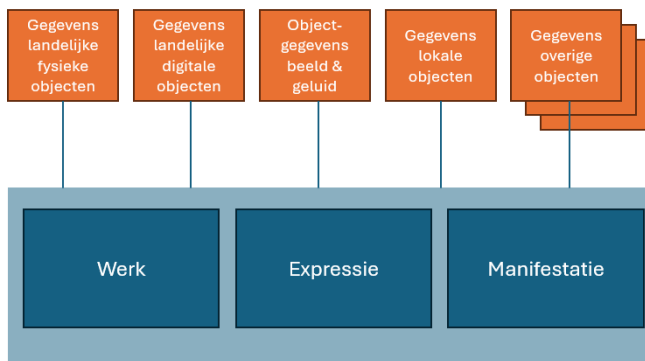
3. Dienstverlening: leveranciers van titelgegevens

Intermezzo: Wat is een "gegevensbron"?

- In (netwerk)architectuur is een "gegevensbron" een (unieke) gegevensset waarvoor één organisatie verantwoordelijk is (in de context van het OB-netwerk);
- Er is geen overlap: het is niet mogelijk dat twee organisaties verantwoordelijk zijn voor hetzelfde gegeven in netwerkverband (bij een potentieel conflict worden afspraken over de hiërarchie gemaakt);
- De authentieke bron wordt in/met het netwerk vastgesteld;
- De verantwoordelijke organisatie is de bronhouder;
- De bronhouder voert actief beheer volgens de (kwaliteits)afspraken met het netwerk.

De gegevens die nodig zijn om een landelijke catalogus samen te stellen zijn divers van aard en de expertise en kennis is verdeeld over verschillende organisaties: NBD Biblion heeft bijvoorbeeld veel expertise in metadateren, OB's weten welke titels op de plank staan zijn en de KB heeft inzicht in welke bestandsformaten een digitale titel geleverd kan worden. Uitgangspunt is dat gegevens beheerd worden in de organisatie die de meeste kennis en expertise in huis heeft en die een groot belang heeft bij het bewaken van de kwaliteit van die gegevens.

De titelgegevens (net als het bezit en de beschikbaarheid, niet in de afbeelding) worden dus gecreëerd en beheerd door verschillende organisaties.

Om te voorkomen dat conflicten ontstaan over welke gegevens “de waarheid” zijn of lacunes in de benodigde gegevensset, zijn afspraken nodig over welke organisatie welke gegevens levert t.b.v. de nationale catalogus zodat de volledigheid en de kwaliteit van de catalogus geborgd is. Er is altijd maar één gegevensverantwoordelijke voor een bepaald gegevenselement en idealiter is er altijd maar één bron voor een bepaald gegeven. In praktijk zijn waarschijnlijk aanvullende procesafspraken nodig (bijvoorbeeld in prioriteit wanneer verschillende organisaties zonder dat van elkaar te weten dezelfde gegevens leveren of in volgorde van beschikbaar maken om timingsissues te voorkomen – een item kan bijvoorbeeld pas worden toegevoegd als er titelgegevens beschikbaar zijn).

Bronhouders richten de dienstverlening in om gegevens te kunnen leveren. Ze maken daarvoor afspraken met afnemers.

De verantwoordelijkheid voor gegevens ligt altijd binnen het OB-netwerk: de bronhouder van een authentieke bron is een netwerkpartner binnen het OB-netwerk. Externe gegevensleveranciers maken geen deel uit van het OB-netwerk: ze leveren gegevens, maar zijn geen (authentieke) bron(houder) in de context van het OB-netwerk.

4. Gegevenslandschap: gegevenskwaliteit

Bij de samenstelling van de catalogus zijn veel verschillende organisaties betrokken en de gegevens worden door veel organisaties en bibliotheekgebruikers gebruikt. Dat vereist afspraken over kwaliteit. In de dienstverleningsafspraken tussen gegevensleverancier en afnemer worden altijd afspraken gemaakt over kwaliteit. Het [Raamwerk Gegevenskwaliteit](#) van de NORA is daarvoor het uitgangspunt.

Daarnaast is er een mogelijkheid nodig om vermoedelijke fouten “terug te melden”. Een bibliotheekgebruiker moet zijn/haar OB kunnen laten weten dat gegevens niet kloppen, een OB moet de bronhouder van bepaalde gegevens kunnen informeren over fouten.

Daarvoor moeten processen ingericht zijn en moet inzichtelijk zijn wat de herkomst van gegevens is.

5. Gegevenslandschap: unieke identifier voor titelgegevens

In verschillende bronnen ontstaan titelgegevens. Om gegevens goed te kunnen identificeren en combineren binnen het OB-netwerk is een eenduidige, unieke identifier nodig. Die identifier is extern zichtbaar en kan dus gebruikt worden door medewerkers en eindgebruikers (in tegenstelling tot interne sleutels die op technisch niveau gegevens koppelen en niet zichtbaar zijn).

Het is niet nodig dat de identifier persistent is. Een *persistent identifier* (PID) is bedoeld om digitale objecten te identificeren, nu en in de (verre) toekomst en “wereldwijd”, ook als de opslaglocatie of het bestandsformaat wijzigen. Titelgegevens in de context van de OB hebben niet een erg lange levenscyclus en hoeven niet buiten de deze context beschikbaar te zijn: een eenvoudiger oplossing volstaat.

Er is een standaardmanier van toekennen van een identifier nodig (een patroon) om te voorkomen dat een titel die al een identifier heeft er nog één krijgt. In praktijk: indien nodig checkt, voordat een titel wordt ingevoerd, (de applicatie van) de invoerder eerst of de titel al bekend is in het OB-netwerk. Dit is een standaardpatroon dat geautomatiseerd kan worden.

De oplossingsrichting voor het toekennen van een unieke identifier is nog niet gemaakt (status november 2024).

6. Voorziening: beschikbaar stellen gezamenlijke titelgegevens

Een belangrijke implicatie van de COBRA is: *creëer een single source of truth: data is geïntegreerd en betekenisvol beschikbaar via één centraal punt*. Om titelgegevens (en andere gegevens t.b.v. de catalogus) voor organisaties in het netwerk te combineren en beschikbaar te stellen is een voorziening nodig.

Ook de NORA biedt relevante kaders: *bevorder hergebruik van gegevens* en *regisseer hergebruik diensten in de keten*. De bestaande voorziening Nationale Bibliotheek Catalogus biedt kansen voor hergebruik.

De KB is conform de WSOB verantwoordelijk voor het beschikbaar maken van de Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC). De NBC brengt titelgegevens (WEM), items en beschikbaarheid uit verschillende bronnen samen en stelt die gegevens beschikbaar aan afnemers, bijvoorbeeld via bibliotheek.nl en voor de dienst IBL.

De NBC combineert titelgegevens van fysieke manifestaties van OBs (nu nog via GGC) en gegevens van landelijke voorzieningen zoals Beeld & Geluid en de Online Bibliotheek. In de NBC worden titelgegevens niet beheerd (en dat is ook niet de bedoeling). De verantwoordelijkheid voor het beheer van de gegevens blijft bij de bronhouders.

Gegevens over titels en bezit worden beschikbaar gesteld aan WorldCat: niet alleen Werken, Expressie en Manifestatie, maar ook Items. WorldCat is, net als organisaties binnen het OB-netwerk, een afnemer. We gebruiken dezelfde oplossing en bieden een gestandaardiseerd koppelvlak aan. Indien nodig maken we met WorldCat aanvullende afspraken over de gegevenslevering.

7. Dienstverlening: het belang van de bibliotheekgebruiker staat voorop

OBs zijn de plek waar de diensten die we aanbieden aan bibliotheekgebruikers samen komen. We leveren een geïntegreerde dienstverlening. Die integratie doen we “onder de motorkap”; voor de gebruiker is niet zichtbaar dat meerdere organisaties betrokken zijn bij het beschrijven van titels van de objecten die OBs aanbieden. Dat betekent dat we onderling afspraken maken hoe we titelgegevens uit verschillende bronnen samenstellen, op zo’n manier dat de bibliotheekgebruiker er het beste mee bediend wordt.

8. Overige overwegingen

Niet alle relevante architectuuronderwerpen zijn uitgewerkt in dit document. Naast bovenstaande aandachtspunten zijn van belang: kaders die zorgen dat de gegevenshuishouding in de toekomst geschikt is voor toepassing in *linked data* toepassingen (de oplossing moet *linked data ready* zijn), informatiebeveiliging en privacy, afspraken over ethische overwegingen bij het gebruik van data en de toepassing van AI en auteursrechtelijke kaders. Voor deze onderwerpen is wet- en regelgeving van toepassing en we volgen het overheidsbeleid t.a.v. informatiebeveiliging (zie onder meer Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en AI-toepassingen (zie onder meer [Publieke waarden van de Digitale Overheid](#) en [NORA Responsible AI](#)). Als het nodig is binnen de OB-context zullen deze onderwerpen in de toekomst een plek krijgen in de COBRA.

Oplossingsrichting

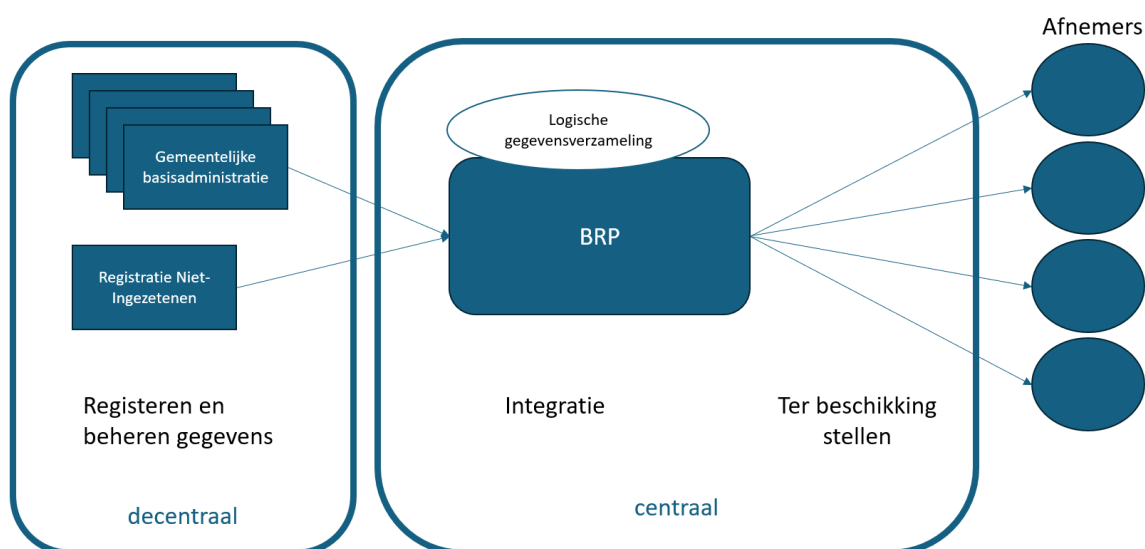
Op basis van de architectuurafspraken en -aandachtspunten is onderstaande oplossingsrichting tot stand gekomen. De oplossing bestaat uit twee applicatiecomponenten: één om titelgegevens van NBD Biblion en afzonderlijke OBs te beheren (grofweg 80 procent van alle titels op dit moment) en één om gegevens uit verschillende bronnen te integreren en ter beschikking te stellen.

Concept “Basisregister” OB-titelgegevens

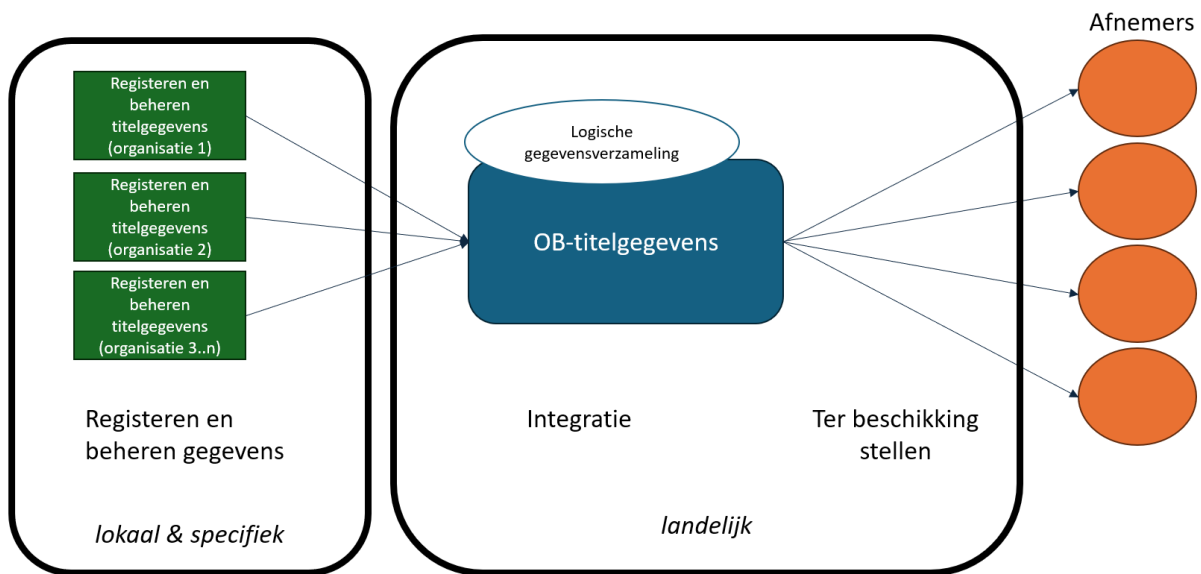
De basisregistraties van de overheid, zoals de BRP (voor personen), gelden als voorbeeld voor de inrichting van de gemeenschappelijke gegevensbron voor titelgegevens in het netwerk.

Voorbeeld

Gegevens over personen worden beheerd door gemeenten. De BRP is de centrale plek waar die gegevens samenkomen en kunnen worden opgevraagd: een bevrager hoeft daardoor niet te weten in welke gemeente een persoon geregistreerd is en rond de centrale voorziening zijn uitgebreide afspraken gemaakt om de kwaliteit te bewaken zodat de gegevens actueel, juist en volledig zijn. De gegevens worden op maat gemaakt voor het doel waarvoor ze worden opgevraagd⁵.

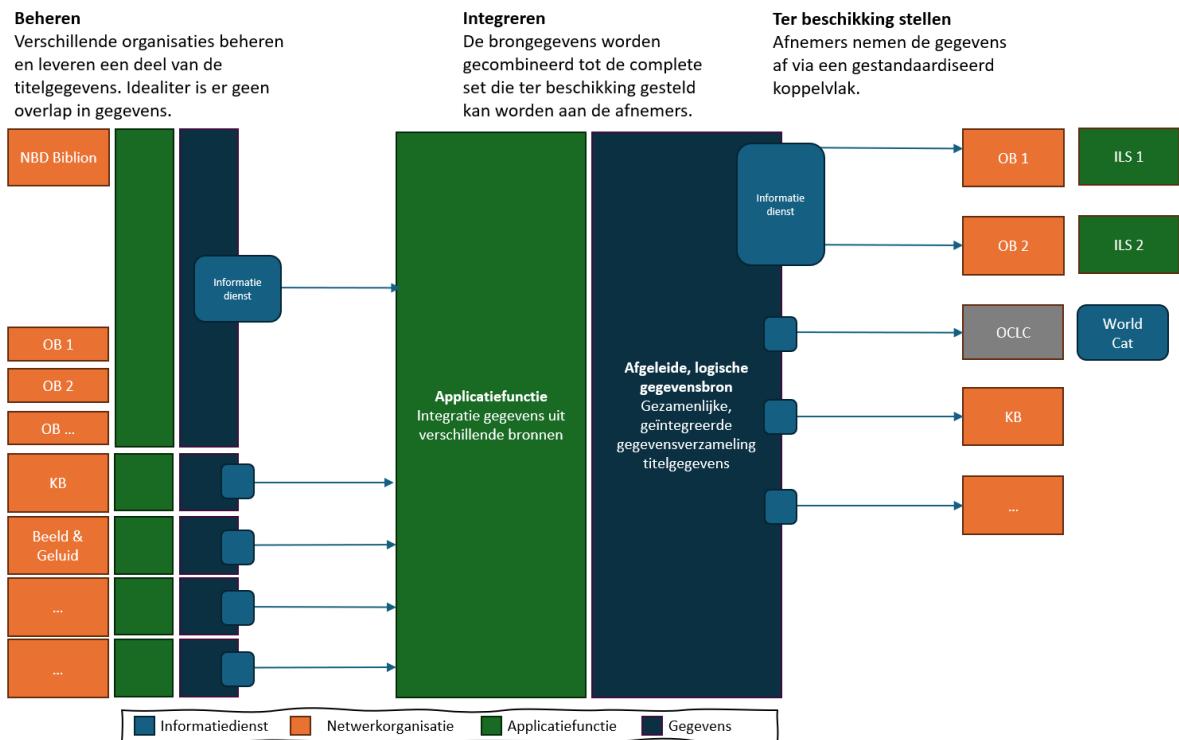

⁵ Omdat de BRP om persoonsgegevens bevat, is (naast veel meer) privacy-wetgeving van toepassing. De rechtmatigheid van de bevraging wordt centraal gecontroleerd en de bevragingen worden vastgelegd en gemonitord. Het privacy-aspect is minder belangrijk voor het beschikbaar stellen van titelgegevens in de OB-context.

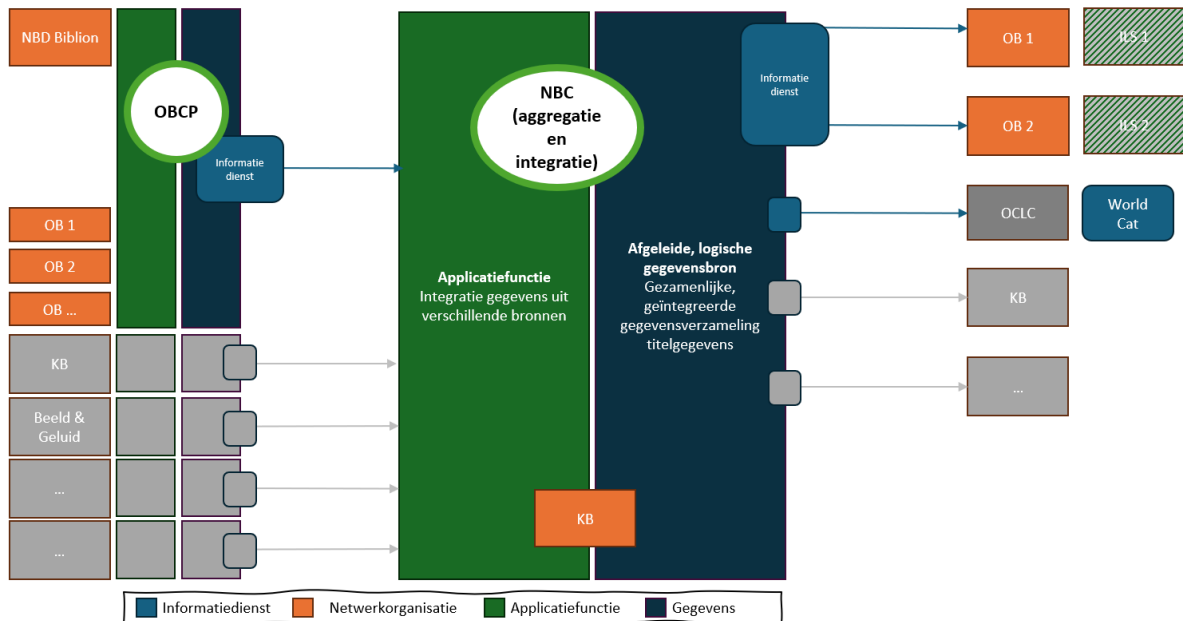
Doelarchitectuur OB-titelgegevens

Meer in detail ziet het model er zo uit.

De oplossing bestaat uit twee grote componenten: OBCP⁶ voor het beheren van titelgegevens door NBD Biblion en OBs en het “kernregister” OB-titelgegevens. Het huidige platform voor de Nationale Bibliotheek Catalogus (NBC) bevat al een belangrijk deel van de gewenste functionaliteit en zal, conform het NORA-principe *Hergebruik vóór kopen vóór maken*, worden hergebruikt.

Voor de eerste versie van de nieuwe oplossing moet een aantal aanpassingen worden gedaan (de onderdelen die niet hoeven worden aangepast zijn grijs in onderstaand plaatje).

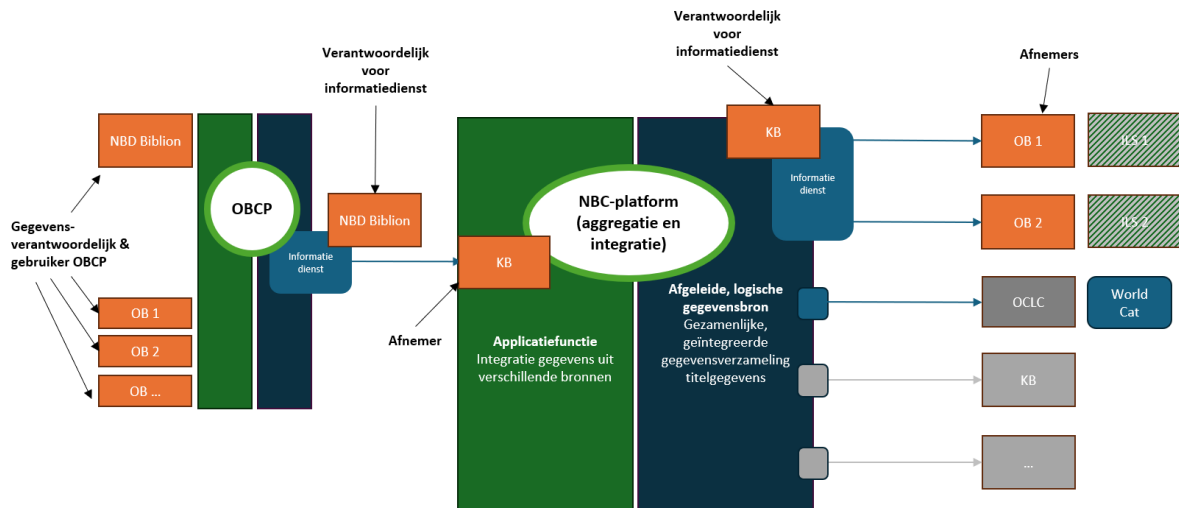

Diensten en verantwoordelijke organisaties

Op netwerkniveau leveren organisaties diensten aan elkaar (en aan eindgebruikers): diensten zijn “aan de buitenkant” zichtbaar. Hoe diensten worden vormgegeven, bijvoorbeeld hoe processen worden ingericht en welke applicaties nodig zijn, is de verantwoordelijkheid van de dienstverlener zelf. De dienstverlener richt de dienst in vanuit het perspectief van de afnemer. De afnemer en eindgebruiker worden dus betrokken bij het ontwerp.

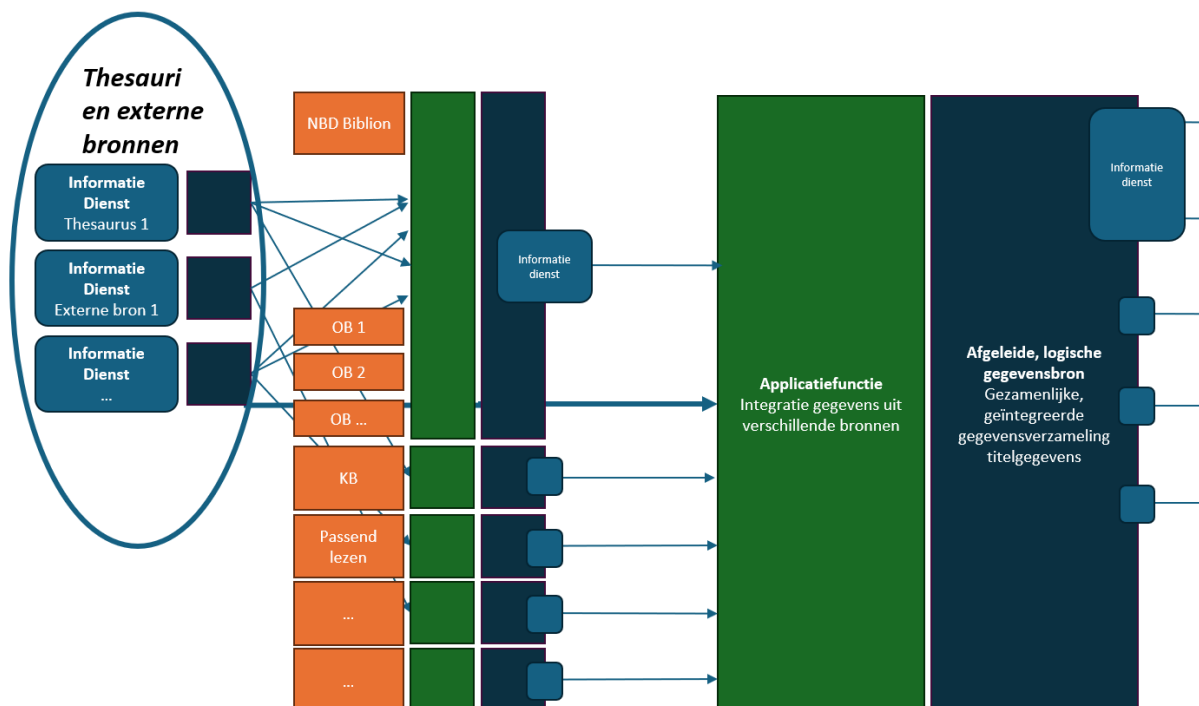
Diensten hebben altijd één verantwoordelijke organisatie. Hetzelfde geldt voor gegevens(sets) en applicaties.

⁶ OBCP staat voor Openbare Bibliotheek Catalogiseer Platform.

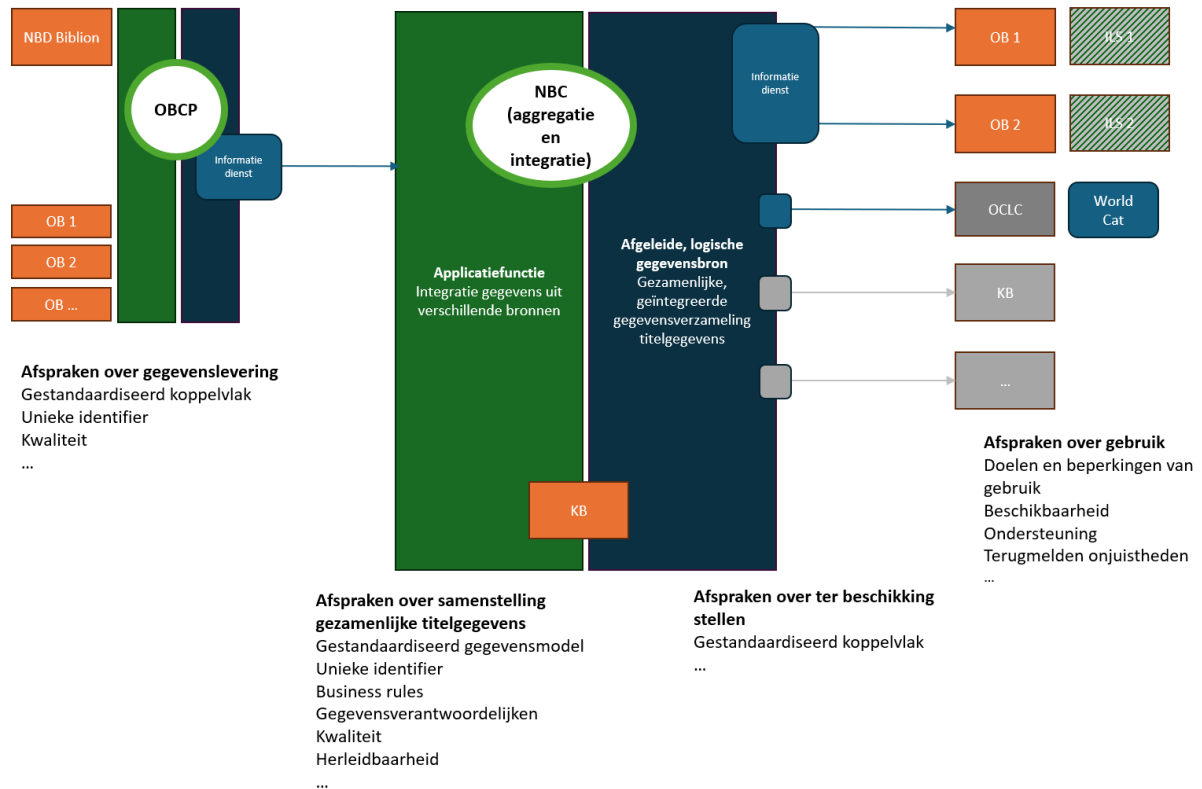
Thesauri en externe bronnen

Thesauri zijn externe gegevenssets die zowel door de bronhouders van titelgegevens als door het kernregister OB-titelgegevens (de integratiefunctie) gebruikt kunnen worden. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van die gegevens ligt altijd bij de gebruiker van de gegevens, een organisatie binnen het OB-netwerk.

Bijlage 1: Acties n.a.v. het architectuuradvies

De architectuuroverwegingen vragen een aantal acties in de projectfase. Onderstaand een (niet uitputtende) opsomming om inzicht te geven in de activiteiten die nodig zijn voor een goede inrichting binnen het netwerk.

- Het gezamenlijke uitwisselmodel (datamodellen en berichtenboeken) moet ontworpen en beheerd worden. Die beheertaak moet belegd worden.
- Het gegevenslandschap rond titelgegevens is een puzzel van verschillende bronnen en gegevensobjecten en -attributen. Die puzzel moet, voor zover nog niet gebeurd, inzichtelijk gemaakt worden en de verantwoordelijkheden voor specifieke gegevens moet worden belegd. Ook de gegevenssamenstelling zelf moet worden beheerd.
- Bronhouders moeten informatiediensten inrichten voor de gegevens waarvoor zij verantwoordelijk zijn en die beschikbaar moeten worden gesteld aan externe afnemers. Afspraken tussen gegevensleverancier en -afnemer moeten worden vastgelegd.
- Waar nodig worden op netwerkniveau kwaliteitsafspraken gemaakt. Die kwaliteitsafspraken worden centraal beheerd. Aanvullende afspraken over gegevenskwaliteit worden opgenomen in de overeenkomsten tussen gegevensleverancier en afnemer.
- Gegevens moeten herleidbaar zijn en processen om het terugmelden van onjuistheden mogelijk te maken worden ingericht.

- Welke elementen van WEM een unieke identifier nodig hebben moet worden onderzocht aan de hand van functionele behoeften.
- De keuze voor de juiste oplossing voor de unieke identifier moet worden gemaakt. Afhankelijk van die keuze zijn afspraken en/of een voorziening nodig.
- Vooraf moet worden vastgesteld welke organisatie binnen het OB-netwerk verantwoordelijk is voor het leveren van de voorziening voor gemeenschappelijke titelgegevens. Die dienstverlening moet worden ingericht.
- ... *deze lijst is niet uitputtend* ...

Bijlage 2: Voorgestelde aanpassingen in COBRA

Verbetering bestaande principes en implicaties

Het is niet altijd duidelijk wat met de woorden ‘interface’ en ‘koppeling’ wordt bedoeld en wat hun toepassingsgebied is. Ze worden vervangen door meer generieke termen en omschrijvingen zodat het toepassingsgebied duidelijk is.

Kandidaten voor nieuwe architectuurafspraken

Onderstaande afspraken volgen uit de architectuurafwegingen in dit document. Ze zullen verder worden uitgewerkt en ter besluitvorming worden voorgelegd.

Gebruik het WEMI-model als standaardtaal om titelgegevens en item-gegevens uit te wisselen in het OB-netwerk.

Een bronhouder kan alleen een organisatie binnen het OB-netwerk zijn.

Gegevens van organisaties buiten het netwerk waarvan we gebruikmaken (bijv. CB, uitgevers, WorldCat) krijgen een ‘interne’ verantwoordelijke, nl. de organisatie die die externe gegevens verwerkt en vervolgens als bronhouder ter beschikking stelt.

Gegevens die tot een netwerkbrede gegevensset behoren worden voorzien van een unieke, externe identifier in de context van het OB-netwerk.

De huidige COBRA bevat geen afspraken over de business-architectuur. In de nieuwe versie zullen onder meer principes worden toegevoegd die ervoor zorgen dat oplossingen worden ontworpen vanuit gebruikersperspectief. Daarnaast zullen dienstverleningsprincipes worden toegevoegd voor zover die nog niet in de NORA bestaan.

Netwerkorganisaties

In de huidige COBRA wordt de term ‘basisbibliotheek’ gebruikt. In de nieuwe versie wordt die vervangen door ‘Openbare bibliotheek’, met verduidelijking over de termen basisbibliotheek en vestiging.

NBD Biblion wordt toegevoegd als netwerkorganisatie.

Organisaties die diensten leveren aan OB-gebruikers maar niet tot het OB-netwerk behoren (bijvoorbeeld Passend Lezen, Tresoar) worden opgenomen in het hoofdstuk over context.

Overige aanpassingen

Relevante verwijzingen naar NORA worden toegevoegd.

Het informatiemodel (figuur 1, pagina 10) is nog niet gemodelleerd volgens de voorgestelde standaard (WEMI). Het model zal aangepast en aangevuld worden.

In de afbeelding over de spelregels rond de inrichting van de catalogus (pagina 18) zijn de bronnen van de catalogus nog niet opgenomen.